

Az omega kísérlet /2014–2015/ – részletek

A létezés műfaja

Az öregség nem betegség! Ezt a mondatot egyszer régen már leírtam, nem számolva azzal, hogy valóban megélhetek egy olyan kort, amely már a hetvenötől távolodva elvisz egy korábban elképzelhetetlen „idő-távolságba”. Ugyanis ennek realitása – akkori ítéletem szerint – azért tűnt abszurdnak, mert közben három komoly műtéten estem át. Ami pedig ezután bekövetkezett – a gyomorrák –, létezésem valós távolságát hónapokra szűkítette... Tehát az ezredforduló után úgy próbáltam ezt az esetleges lehetőséget ki- és felhasználni, hogy a legfontosabbnak tűnő tennivalóimat – s minden vonatkozásban – elfogadható rendben hagyjam az itt maradók számára. Az pedig, hogy mindezt ma igyekszem számba venni – immár hetvenhét évesen – feltehetően annak köszönhető, hogy „genetikai tartalékaim” jobbak a nagy átlagnál. Apám egy hónappal nyolcvanadik születésnapja előtt távozott közülünk, anyám pedig az idén lesz – ha elér odáig – kilencvenöt éves. Ezek a tények a bizonyítékok arra – legalábbis biológiai szempontból –, hogy ma és itt erről gondolkodhatok...

A hatvannyolcadik születésnapomon újra megkezdett naplót – amelynek a *Feljegyzések elmenőben* címet adtam – 2013 végén lezártam, azzal, hogy a külső és belső események-történekek leírását már nem sok mindennel gyarapíthatom.

Ugyanakkor azt is leírtam, hogy a „folytatás valamilyen módját kitalálom”. Nos, az öregség – bizonyos tekintetben – lehet akár új irodalmi műfaj is. Nem napló, nem vers, nem széppróza, de nem is filozófia.

Hanem ez az egész – *együtt!*

Ma már azt hiszem, hogy a „létezés műfaját” kellene megteremtenem, mert – s ezt már többször leírtam – az írás maga a létezés. A létezés értelmét pedig a halál teljesíti be. (Vagy – ki?) Ez igazából nem definiálható. Azt azonban a tapasztalatok sokéves – vagy sok száz éves – sora bizonyítja, hogy az egy-ember – az „egyén” – egy egész életen át azért dolgozik – úgy bizony! –, hogy valamit itt hagyjon utódainak, használhatóan, maga után. Ami akkor is érték, ha már maga az alkotó – félelmetesen »fennkölt« jelölése a napi munkának – túljutott a természet egyik legnagyobb átváltozásán – az anyag tökéletes metamorfózisán.

Mindebből a mai estén az látszik a legvilágosabban, hogy *minden halandó*.

Így maga a HALÁL is meghal!

Általunk és bennünk. S amikor a Halál is önmagába hal, akkor elérkezik a *mindenség örökkévalósága*.

Bennem, bennünk!

Hát odáig kellene kitartanom ebben az elképzelt „új műfajban”.

Január ege tele van reménységgel.

* * *

Sándorunkat tegnap délután vittük ki a repülőtérre, s mert beszéltem neki róla, hogy a naplórászt lezártam, mielőtt elbúcsúztunk, azt mondta – sőt szigorúan rám parancsolt –, hogy folytassam tovább a naplót, ami – szerinte – arra kell és arra jó, hogy mindaz, ami velünk megtörténik, megmarad... Hát most folytatom, de az előző napok elképzeléseit és elszánásait sem teszem félre. Nem nagyon tesszik, hogy ilyen gyorsan feladtam, vagy megváltoztattam szándékomat, de lehet, hogy Satyának van igaza! Majd kiderül.

Különbömben ma délelőtt Kassán voltunk Évával, mindketten orvosnál – injekció, orvosságok stb.

Elképesztő, hogy „rendes tavasz” van, sarjad a fű, akárha március lenne.

Egy mondat a „létezés műfajához”: Az ember a Szervetlen Mindenség Szerves Része: A „gondolkodó anyag.” (H. Spencer).

A tudomány pedig ma már ott tart, hogy a gondolkodó anyagban lévő létező, hihetetlen mennyiségű energiát, tudást és tapasztalatot a halál pillanatában megpróbálja rögzíteni egy lehetséges jövő számára – egyféle tartaléknak(?!). Ha valaki meghalt, régen – a „régiek” – azt mondták: „kiszállt belőle a lélek”. Lehetséges, hogy amit *akkor* eleink „kiszálló léleknek” mondtak, az nem egyéb az előbb leírt energiáknál?!

Egészen különös még elképzelni is, hogy egy egyszerű fehérje, a protein – persze sok más egyébvel „szövetkezve” – lenne a megoldás erre az abszurdnak látszó, ám a tudomány szerinti megismert realitásra?

* * *

Nagyon rossz álmom volt az elmúlt éjszaka. Kicsit – vagy nem is kicsit! – hasonlatos azokhoz, amikről Kafka írt. S nem csupán a naplójában, de ott volt az az életérzés, amely a regényeiben is megkísértett: *a tehetetlenség*. Hátborzongató volt annak idején még olvasva is – fizikai rosszullétem támadt tőle... Az éjszakai – vagy pontosabban már a hajnali – álmomban „valahol voltam”. A táj ismerősnek tűnt, egyedül – mintha vadásznék – igyekeztem *valami* felé, de azt a „valamit” képtelen voltam meghatározni. Aztán elérkeztem egy patak mellé, ahol a töltés oldalán a hóban hevert a hátizsákom, a fegyverem, s „valakik” voltak ott még rajtam kívül. Ismeretlenek, de később úgy tűnt, hogy mégis ismerősök... Közben azt

éreztem, hogy nagyon fázom. Majd egy filmszerű vágás következett: ott állt az autóm, holmimat beraktam a kocsi hátsó ülésére és hazaindultam. Csakhamar megérkeztem, s azt láttam, hogy a házunk előtt egy rendezetlen, vad törmelék-hegy emelkedik, a hátsó bejárati ajtóra a tetőről gyökér-indák csüngnek alá, s odalent félhomály fogadott, meghatározhatatlan alkonyi vagy hajnali derengés...

És ebben a derengésben ébredtem fel. Ám az ébredést követően is mintha folytatódott volna az álom, és akkor tudatosult bennem, hogy a kinti és a benti derengés már nem álom, hanem a reggel valósága.

A kellemetlen és egyben abszurd álom emlékét s nyomasztó élményét a reggeli torna sem oldotta fel teljesen. Csak sokkal később szabadultam meg tőle, miután Évának elmeséltem, hogy milyen „vadászaton” jártam álmomban.

Különben gyönyörű január köszöntött ránk: napfény és holdtölte váltogatja egymást. Mintha találkozni szeretnének.

Nincs feloldozás

Úgy-ahogy lezártam a *Mítoszi küszöb* első részét. Ahogy most utánagondolok, egy-két emlékem kimaradt, s azokat, ha majd a gépbe másolom, pótolnom kell („A lúd gigáján trombitálok” stb.). Az első számú feladat most ennek az emléksornak a folytatása. És már nagyon az sem érdekel, hogy egyes részei esetleg gyengébbre sikerülnek. Az a fontos, hogy a leglényegesebb tények és események a papírra kerüljenek.

Meg még „apám regényével” is foglalkoztam délelőtt, egy eposzi adaptáció lehetőségét felmérve. Ami vagy az *Értelem csődjébe*, vagy a *Száz év csendbe* kötőanyagként nagyon jól elférne.

Aztán rátaláltam egy dossziéra, amelynek fedelén ez áll: *Fábry dokumentumok*. Ezeket még akkor raktam össze, amikor a Fábry-galaxis egyes darabjait írtam. Ott van például a Balogh Edgár által leírt javaslattervezet, amelyet annak idején közösen készítettünk Nagyidai Ernő bácsival és Balogh Edgárral Stószon.

Ugyanakkor rábukkantam a Keleti Naplóból készített breviáriumra is, amelyet – egy előszót is írva hozzá – megszerkesztettem, s Dobos Lacival a kiadását is elterveztük. Emlékszem, Laci lelkesen támogatta a kézirat kiadását, ám a kiadó gazdasági leépülése később ezt a szándékot lehetetlenné tette. Sajnálom, hogy így esett, mert annak idején egyféle jóvátételnek éreztem a Keleti Napló szerepvállalása tekintetében. Kiadását ma is aktuálisnak tartom. Különben a Keleti Napló majdnem teljes dokumentációját – kb. 25-30 dossziéban – itt őrzöm a dolgozószobámban.

Mert korábban – *Az Egy és az Egész* részeként – szándékomban állt összefoglalni a Magyar Nyelv és Kultúra Nemzetközi Társaságában (Anyanyelvi Konferencia)

betöltött tizenöt éves társelnöki emlékeimet is, ennek a dokumentációja is eléggé súlyos pakk.

Ha már így belefogtam: az Együttélés megalapításának körülményeiről is maradtak fenn használható dokumentumok, amelyeket érdemes volna előkeresni és – megfelelő kommentárokkal ellátva – publikálni, hiszen az alapító tagok közül alig akad már, aki érdemben elvégezhetné ezt a munkát...

Ha a fentieket összefogom, s azokból csak a saját rész-szerepemet próbálnám megörökíteni – az egyéb elvégezni valóim mellett –, évekre való munkám lenne. Azonban nem tudható, hogy ebből az egészből mire jut időm. Azt azonban meg kéne kísérelnem, hogy főbb részeit – együtt a dokumentumokkal – beírjam a számítógépbe.

Ha így esténként erre gondolok, a feladat és a felelősség iszonyúan nyomasztóvá válik. Mert ha nem írom le, az egész örökre elvész, s nem csak a tudatunkból hull ki, de a történelmünkéből is!

Odakint zuhog a januári eső – és nincs feloldozás!

* * *

Hiányérzetem van, amióta esténként nem készítem el a nap összefoglalását. Hiányérzetem van esténként, mert az évtizedek beidegződéseit nem lehet úgy kapcsolni, mint például az asztalon lévő állólámpát...

Mintha elfelejteném megőrizni magamat – mindazt, amit ez idáig fontosnak véltem, s amiről – elvben – az év fordulóján lemondtam.

És egyebet se igen írok, ám annak egyértelmű az oka: az öregséggel együtt járó napi gondok elviszik az időmet s az erőmet. Akár fél napom is rámeleg, amíg egy-egy bajból kikászolódom... Tegnapelőtt éjszaka is a „padlóra” kerültem...

Satya most hívott – hazaért Brémából, tele élményekkel.

Tegnap estéli firka: Oroszország – pontosabban a Szovjetunió – megnyerte a második világháborút, de elvesztette a békét. Németország és Japán elveszítette a háborút, de megnyerte a békét.

A britek részt vettek a háborúban és elveszítették a gyarmatokat, s lettek a legnagyobb vesztesek.

Az USA pedig a világ legnagyobb agresszorává változott – és ebbe fog belebukni. „Mert meg akartak ölni – meg kellett ölnöm őket”, indokolta tetteit egy Vietnamban szolgált amerikai veterán egy dokumentumfilmben.

Az Egyesült Államok hadserege – ezzel a megokolással – kétmillió vietnami katonát ölt meg. (A polgári veszteségekről nincsenek adatok.)

Ugyan ki tudna arra a kérdésre válaszolni, hogy miért? S azokat, akik ezeket az embereket megölték, az USA-ban *hősöknek* nevezik. „Mivel meg akartak ölni...” Elődeik ugyanezzel indokolták az indiánok lemészárlását is... És az akkori amerikai földrészen több bölény maradt életben, mint indián...

Az én ítéletem szerint *hős* csak az lehet, aki hazáját védve esik el.
A vietnamiak otthon voltak.
De miért voltak ott az amerikaiak? S ottlétüknek mi lett a vége...?

* * *

Lassan bele kell nyugodnom, hogy nem írok, hogy megszűnik bennem a folytatás. Szinte egész nap ez foglalkoztatott – hogy az *akarás* és a *szándék* már nem elegendő a mindennapi munkához.

Mintha valami eltört volna bennem!

És ennek következtében úgy kell élnem – amíg élni adatik –, hogy ne érezzek lelkiismeret-furdalást a meg-nem-írtakért!

Békességet és nyugalmat kell teremtenem nappalaimban és éjszakáimban egyaránt.

Meg kell akadályoznom, hogy öregségemet a hiány keserítse meg...

Nem a halál a riasztó, hanem aminek a megvalósítását megakadályozza.

Mivé lesz mindaz, ami bennem gondolat, emlék, élmény, történet – és igen! – történelem volt, vagy azzá lett?!

Hová tűnik el egy kézmozdulat emléke, egy hajnalé vagy egy költeményé...?

És miért, miért gondolkodom minderről évtizedek óta? Miért keresem magamban mindezt, ha létezésem értelmére nincs válasz...

* * *

Ugyan van-e valakinek elképzelése arról, hogy *száz millió halott mekkora tömeg?!*

A Kazbek? Vagy a Himalája?

Hol a mélysége és a csúcса?

* * *

Megtörtént az is a háború idején, de főleg a háborút követő időkben, hogy a nők erőszakolták meg a férfiakat. Gondoljunk csak a fiatal, huszonéves hadiözvegyek tömegeire...!

* * *

Jól haladok *Az értelem csődjével*. Nagy Sándor és Dárius király, a perzsák veresége – de még a „párhuzamokat” is hozzá kell fogalmaznom – Trójával kezdve... Nem a faló-csel miatt, hanem hogy mire Tróját legyőzték, az *ok* – Szép Heléna – igen-csak hervadásnak indult... Tíz év értelmetlen gyilkolás – semmiért...

Lehetséges, hogy a trójai csata idejében is voltak már hadibordélyok?

Lehetséges!

Akkor ugyan mi a különbség az egykori és a mostani hadviselés között?

Karády Katalin a háború idején a magyar bakáknak azt az érzelmes nótát énekelte, hogy: „Csak egy nap a világ, csak egyetlenegy csók az életünk, ki tudja holnap mi vár ránk...”

Igen! Egy hajnali szuronyroham vagy más bevetés, mondjuk, haslövessel a végén...

Láttam, tapasztaltam ilyesmit: ahogy a hasüregből kifordulnak a belek a hóra, a hó megpirosodik, egy kis párát lehel, ami fölemelkedik és eltűnik a hidegben... A katona szeme később fennakad, aztán egy kicsi vércsík lecsorog a szája szögletén, a feje pedig félrebillen, s többé nem érez semmit...

Az olvasztótégely

Régen mindig azt hallottam az öregektől, hogy az Egyesült Államok a népek olvasztótégelye, ahol és amelyben az európai – meg a többi – bevándorlók tömegei eggyé olvadnak, egységesülnek, vagyis nemzeté válnak, vagy azzá szerveződnek.

Csakhogy ennek az elméletnek a jelenlegi USA az élő *cáfolata*!!!

Az Egyesült Államok nem nemzet, és soha nem is válhat azzá, mert hiányoznak a nemzetet jelentő legfőbb attribútumok: nincs közös nyelv, nincs közös történelem, se hagyomány, se ég, se föld, se vizek...

Amerikát – felfedezése után – zömmel az európai kalandorok, az „ember-hordalék” árasztotta el, mégpedig egyetlen céltól vezérelve: a szerzés, a meggazdagodás vágyától. És ez az áradat könyörtelenül kiirtotta az őslakos indián törzseket. A bevándorlók lőfegyvereivel szemben az indiánok nyilai nem voltak összemérhető védekezési eszközök. Veszítettek!

Az emberiség ma ismert történelmének ez volt a legnagyobb genocídiuma.

A prérin több bölény maradt, mint indián...

Mostanra – a rezervátumok édenének az idején – a vagyonszerzés amerikai filozófiája nem, ám az eszközei óriási fejlődésen mentek át.

Egy vietnami veterán fogalmazta meg – nyomatékuul megismétlem – ennek ma is érvényes kvintesszenciáját: „Mivel meg akartak ölni – megöltém őket!”

Amerikában annak idején az őslakosokat, a huszadik században Koreában, Vietnámban, vagy ma a Közel-Keleten ugyanez az elv érvényesült és érvényesül... Ahogy már máshol is leírtam: az indiánok, a koreaiak, a vietnamiak otthon vannak – otthon voltak.

De az amerikai katona miért volt ott, mit keresett ott – mások földjén, mások otthonában?! És miért ölt?

S az eredmény?

A különbség

Az egyik kiadóm „szakmai önéletrajzot” kért a nála lévő kéziratom pályázatához. Elkészítésére ráment az egész napom.

Régen az úgy volt, hogy az író megírt egy regényt, vagy összerakott egy versgyűjteményt, elküldte a kiadónak, s ha a kiadó a kéziratot érdemesnek találta megjelentetni, besorolta a kiadandó kéziratok közé, s bizonyos idő után a kéziratból könyv lett, amely elkerült a boltokba, s vagy elfogyott, vagy nem. Ha a könyv után érdeklődés támadt, új kiadás készült belőle. A szerző, a kiadó és a kereskedő ebben a hármas egységű rendszerben úgy-ahogy eltengődött a világban.

És senkinek eszébe se jutott „szakmai életrajzot” kérni a szerzőtől. A könyv megjelenése nem az állami támogatás függvénye volt, hanem a jól megírt, érdekes – és értékes! – könyveké... A különböző lapok pedig olykor elmarasztalták, olykor megdicsérték a szerzőt. Az író a munkájáért kapott némi tiszteletdíjat, amiből kifizethette az éppen aktuális kölcsöne aktuális törlesztőrészletét a bankjának...

Így megőrizhette alkotói szuverenitását az író, és nem alázhatták döntéseikkel koldussá holmi ringyókrata hivatalnokok...

* * *

Egyre kevesebbet foglalkozom a történelemmel, mert a történelmet folyamatosan meghamisítják és átírják. Csak az én időmben legalább tízszer felforgatták az egész huszadik századot, s forgatják ma is, zömmel ugyanazok a „szerzők”. Így a korábbi hősökől árulók, s a korábbi árulókból hősök lettek...

Az aktuális hatalom ideológiájához-politikájához társadalmi ragasztóanyagként felhasználva.

Ezért úgy döntöttem, hogy maradék életemben magammal foglalkozom, a saját történelmemmel és a saját történelmi tapasztalataimmal. Az igazat mondtam eddig is, s ez a szándékom változatlan – megszövegezni, amit megéltem, amit láttam-tapasztaltam, s amit mindmostanáig megőriztem.

* * *

A tervezett *Száz év csend* első részét – Gyóni Gézáról – a számítógépbe másoltam. Úgy tűnik, rátaláltam arra a formára – mondjuk így: esszé-változatra –, amelyben a háborúk irodalomba való adaptálását, úgy-ahogy elvégezhetem. A lényeg, hogy ez is része lesz – lehet – *Az értelem csődjének*. Ha sikerül, holnap a következő részt is rendbe teszem... Szóval egyelőre napjaimnak van hozadéka és így értelme is. Igaz, elfáradok közben, de jobb elfáradni a munkában, mint a semmittevés nyűgében élni...

Az előbb rátaláltam két olyan jegyzetemre, amelyekről azt hittem, hogy elvesztek, s amelyek „hiányát” igen sajnáltam. Most pedig örülök, hogy felhasználhatom őket.

Még azt, hogy szerdán este Hídvég-Ardón töltöttem egy nagyon kellemes és hangulatos estet...

* * *

Latzkó A. könyvét, az *Emberek s a háborút* igyekeztem röviden összefoglalni, amúgy bő idézetekkel, hogy aki olvassa, legyen elképzelése abbéli állításomról, hogy az első világháború borzalmairól – általában a háborúk borzalmairól – kevés ilyen munkát találni. Ez egy. A másik, s ez még megválaszolatlan kérdés, hogy Latzkó után maradt-e magyarul írt egyéb irodalmi alkotás. Ha igen, mi és mennyi? És az sem volna hiábavaló, ha a németül írt munkáiról is megtudhatnánk valamit. Meg az életéről: honnan származik, a háborút túlélvén mivel foglalkozott, s hol élt a Trianon utáni Európában? És az sem volna haszontalan, ha az *Emberek s a háború* fordítójáról is megtudhatnánk valamit. Mert Moly Tamást is a teljes ismeretlenség köde fedi...

Közel a halálhoz

Hajnaltól, négy és öt óra között közel volt hozzám a halál – én meg a halálhoz. Lehet, hogy ez csupán stilisztikai vagánykodás, vagy annak tűnhető szösszenet, és nincs semmi gyakorlati jelentősége. Ám amikor az ember a csillagok fényében egy pillanat alatt összerogy, a csillagok hirtelen eltűnnek előle, s csak valami mély és szinte tapintható csend szakad rá, s csak a nedves beton hidegét érzi, akkor már a „különbség” nem stilisztikai blöff, hanem kemény realitás...

Amiként a menekülés szándéka is – fölfelé!

És sikerült is fölállnom, de a következő pillanatban egy „jeges szélcsapás” újra ledöntött a lugas alatti betonra... Amikor sikerült nagy nehezen felülnöm, már erősen fáztam, ám a látásom valamelyest kitisztult, s tudatosult bennem, hogy hol vagyok, és az is, hogy a lehető leggyorsabban be kell jutnom a házba... Megpróbáltam fölegyenesedni, de kísérletem sikertelennek bizonyult. A nedves betonon, ahogy gyerekek a csúszdában, igyekeztem az ajtó felé... Aztán, ahogy eljutottam az ajtóig, és elértem a kilincset, lassan bejutottam a konyhába. Pihentem egy keveset, s ha nehezen is, de sikerült ágyba jutnom, ahol még egy ideig dideregtem. Éva mélyen aludt, én pedig arra gondoltam, hogy ha felébresztem, halálra rémül, jobbnak láttam hát megvárni, amíg dolgaim jobbra fordulnak.

A tarkófájdalmak csak lassan csitultak, ám az érkező hajnali derengésben a tárgyak lassan visszakerültek a helyükre, s mozdulatlaná váltak. Én pedig – igaz, kicsit még bizonytalankodva –, de újra a saját lábamra álltam, vagy ahogy Bibliabeli Lázár: „felkeltem és jártam”.

* * *

Folytattam a *Száz év csend* második – Latzkó-féle – részét, s délre be is fejeztem. Aztán délután megpróbáltam kideríteni, hogy Fábry, aki maga is első világháborús veterán volt, találkozott-e Latzkó könyvével, hiszen a „gyilkos élmény” után szinte minden olyan könyvről beszámolt, amelyet a háborúról írtak. De a „Fábry összes” első kötetében – 1920–1925 – semmit se találtam Latzkóról. Azonban találtam mást, ami mostani írnivalóimhoz fontos, s aminek igen megörültem. Fábry Szántó György 1924-ben megjelent regényéről, a *Sebastiánus újra elvégeztetetről* írt méltatásáról van szó, amely Aradon jelent meg.

Azért az öröm, mert Szántó György Neubauer Pál unokatestvére volt, aki – hasonlóan, mint Fábry vagy Gyóni Géza – az első világháború idején, félbeszakítva tanulmányait, bevonult önkéntesként, sebesülést szenvedett, s fél szemére megvakult. Később, gyógykezelés céljából, Bécsbe költözött, de az orvosi beavatkozás ellenére teljesen elveszítette látását... Véglegesen Aradon telepedett le, s bár festőnek indult, haláláig regényeket írt. Jelen pillanatban azonban az a fontos számomra, hogy naplójában megerősíti, hogy Neubauer Pál *Mi közöm hozzá?* c. regényének szereplői többségükben valós személyek voltak!

Persze, arra is érdemes figyelni, amit Fábry Szántó György regényével kapcsolatban leírt. „Irtózatos elgondolni – mondja Fábry –, hogy az emberek ma csak Antóniákra tudnak ujjongani, amikor talán egy új Milton keresi az elveszett paradicsomot...” A vak Szántó György, kinek kezéből kihullott az ecset: minden szépségét, erejét, elgondolását, halálra dermedt tervét élénk teregeti, nekünk adja...

Fábry így zárja írását: „Sebastianus könyvében olvasom: Aztán csend lett vagy száz évre megint...”

* * *

Le kell írnom, s folyamatosan, a nappalaimat, a történéseket, mert igen buta hiányérzetek keletkeznek bennem, amelyeket még butább lelkiismeret-furdalás követ. Néha az az érzésem, hogy *elfelejtem magamat*.

Pokoli érzés!

És az is pokoli, hogy fájnak a lábaim – alig tudok járni. Meglehet, csupán izomláz, amit a kert elgereblyézése és az aláhajló diófaágak lefűrészélése okozott...

Délután kijavítottam a gépben lévő *Száz év csend* mindhárom részét. Akár lehetne is a nyomdába. Még *Az értelem csődjét* is át kell szálalnom, hogy a meglévő-

vel ne kelljen már tovább pepecselnem. A *Bismarck*nak kb. a felével készültem el, az azonban biztos, hogy a jövő héten nem lesz időm két-három jó mondatra sem.

A fákat is be kéne permetezni, de bizonytalan vagyok abban, hogy a tízliteres masinát elbírom-e? Majd kiderül.

* * *

Kassa – onkológia. A vizsgálat eredményei kedvezőek.

Délután a kert, készíteni kell a talajt a növények számára. Csak az a baj, hogy hamar elfáradok.

Valamit a „háborúkról” is lejegyeztem, csak azt nem tudom, hova soroljam be. Merthogy a kereszties hadjáratok abszurd – pápai – indoklásáról van szó (1099). S az semmiben sem különbözik – ideológiáját tekintve – Nagy Sándor, Napóleon vagy Hitler háborús indokaitól...

* * *

Befejeztem a *Bismarck*ot, amelynek pár napos léte volt az egyik döntő inspiráció arra, hogy belefogjak *Az értelem csődjének* a megírásába. Még a végét kell egy kicsit megigazítanom, hogy kerek legyen.

A másik megörökítendő mai esemény: az iskolából hívott az igazgatónő, hogy a kilencedikesek ma írják országszerte a továbbtanuláshoz a felmérőket, s hogy magyar irodalomból a *Vallomás az anyanyelvről* c. írásom adja számukra a megoldandó feladatot. Igen meglepett a hír, hiszen ez azt jelenti, hogy ma több száz magyar iskolában voltam egyszerre feladat és lehetőség. Remélem, nem okoztam sok gondot a gyerekeknek. Szóval, ha kevéske is, de mégis öröm az ilyen nap megélése. Mert ilyenkor még az is földereng előttem, hogy nem dolgoztam hiába az elmúlt évtizedekben... Csilla még azt is megígérte, hogy majd megmutat egy adatlapot, hogy lássam a „küzdelem” nyomait...

* * *

Satya bevitt Budapestre az MMA székházavatására. A felújított Vigadó, azt hiszem, az egyik legszebb palota, amit a Duna pesti oldalán valaha is felépítettek. S hogy mostantól ez a palota az MMA székháza, a magyar nemzeti kultúra újraegyesítésének lehetőségét és reményét testesíti meg vagy foglalja magába. És oda nekem mostantól halálomig jogom van belépni... Talán még a cselekvésre is alkalom nyílik, mert hisz a lehetőség csupán a cselekvésben teljesezhet ki.

Az öröm és a szépség maradt meg bennem erről az estéről!

* * *

Március 20. Vilma hívott – mama állapota válságosra fordult. Az előbb beszél-
tünk a *lehetségesről*. Meg az elvégezni valókról. Arról, ami bizonyos. Soha nem
hallom már Tőle, amit annyiszor elismételt: „... itt vagyok, nem tehetek róla”.

Valóban: az ember itt van, és nem tehet róla. Mert-hisz tehetetlen.

Ídesanyám! Kilencvenöt éves...

* * *

Egy délutáni jegyzet, hogy megmaradjon: Sem a kép, sem a zene, sem az építé-
szet, se semmi más nem képes önmagát meghatározni, csak a *nyelv*.

Csak az létezik és válik örökkévalóvá, amit a nyelv saját, szerves részeként ma-
gába emel.

Ami újra és újra beszéddé reinkarnálódik – az ember által.

Nélküle nincs múlt és nincs jelen – és nincs jövő!

Kópócs Tibor: *A Mester lóháton*, akril, 2011